

Foto: ANP / Juan Vrijdag, in de groote schilderzaemer van het Rembrandthuis bij de opening van 'Rembrandt: De zoektocht van een genie', 30 maart 2006

In memoriam Ernst van de Wetering (1938-2021)

Citeerhulp: Leonore van Sloten. In memoriam Ernst van de Wetering (1938-2021). *Kroniek van het Rembrandthuis* 2021, 53-54
<https://doi.org/10.48296/KvHR2021.06>

Op 11 augustus jongstleden overleed op 83-jarige leeftijd prof. dr. Ernst van de Wetering, voormalig hoofd van het Rembrandt Research Project (RRP) en emeritus-hoogleraar Kunstgeschiedenis van de Nieuwere Tijd aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Als 's werelds grootste Rembrandt-kenner heeft Ernst van de Wetering veel betekend voor Museum Het Rembrandthuis. Jarenlange intensieve samenwerking tussen hem en het museum heeft tot spraakmakende tentoonstellingen geleid, die het museum internationale bekendheid hebben gegeven. En zijn onderzoek naar Rembrandts werkmethode en atelierpraktijk hebben in grote mate bijgedragen aan de inrichting en educatieve activiteiten van het museum als zeventiende-eeuws kunstenaarshuis.

In zijn decennialange onderzoek naar het geschilderde oeuvre van Rembrandt speelde inzicht in de zeventiende-eeuwse werkpraktijk een centrale rol. In het Rembrandthuis voelde Ernst van de Wetering zich dan ook thuis. Dichter bij de kunstenaar kun je immers niet komen. Nadat Ernst in 1993 de leiding over het Rembrandt Research Project had overgenomen – waarvan hij sinds de oprichting in 1968 deel uitmaakte – kwam het Rembrandthuis op zijn pad. In 1995 nam hij zitting in het museumbestuur, in een tijdgewricht waarin het museum een fundamentele verandering zou ondergaan. Een nieuw te bouwen museumvleugel naast het monumentale pand zou eindelijk ruimte bieden aan wisselende tentoonstellingen van aanzienlijke omvang. Deze uitbreiding, die in 1998 werd voltooid, maakte het bovendien mogelijk om het voormalige woonhuis terug te brengen in zeventiende-eeuwse toestand, om zo inzichtelijk te maken hoe Rembrandt in het huis had gewoond en gewerkt. Bij het ontwikkelen van plannen voor de invulling van de beide schildersateliers werd Ernst nauw betrokken.

Onder de bezielende leiding van toenmalig conservator Bob van den Boogert, en onder verantwoordelijkheid van directeur Ed de Heer, werden met Ernst tevens plannen ontwikkeld voor Rembrandt-tentoonstellingen van een internationaal kaliber met belangrijke bruiklenen. De eerste tentoonstelling van een beoogd drieluik werd *Het mysterie van de jonge Rembrandt*, over de beginjaren van Rembrandts kunstenaarscarrière. Deze werd in 2001-'02 georganiseerd, in samenwerking met de Gemäldegalerie Schloss Wilhelmshöhe in Kassel. In het Rembrandt-jubileumjaar 2006 volgde in samenwerking met de Gemäldegalerie Berlijn *Rembrandt: De zoektocht van een genie*, over Rembrandts artistieke crisis en vernieuwingen na het voltooien van de Nachtwacht. Het derde deel, dat de

laatste jaren uit Rembrandts oeuvre zou belichten, is niet gerealiseerd; mede door interne problematiek die zich in 2008-'09 binnen het Rembrandthuis voordeed en waar Ernst zich kritisch over uitliet.

Bij de bestudering van Rembrandts schilderijen betrof Ernst steevast ook het getekende en geëtsde oeuvre van de kunstenaar. Zijn fascinatie voor de prenten resulteerde in 2009-'10 in de tentoonstelling *Rembrandt gespiegeld*, naar een idee van hem. Originele afdrucken van etsen van Rembrandt uit de museumcollectie werden getoond naast spiegelbeeldige reproducties. Het resultaat was een verbluffende inkijk in de composities zoals Rembrandt die had beoogd toen hij ze op de etsplaten tekende. Dankzij het drukproces echter zijn deze voorstellingen ons allemaal in spiegelbeeld overgeleverd. De tentoonstelling genereerde een nieuw begrip van de artistieke intenties die Rembrandt had bij het maken van zijn etsen. In een introductiefilm vertelde Ernst vol enthousiasme over hoe deze nieuwe observaties ons een blik in het brein van de meester geven.

Behalve deze thematische tentoonstellingen, waarin de bezoeker (in sommige gevallen met Ernst aan het oor in de audiotour) werd meegenomen in nieuwe inzichten over Rembrandt als kunstenaar, vonden er ook kleine spraakmakende presentaties plaats. Ernsts onderzoek naar de stilistische en materiaal-technische kenmerken van het werk van Rembrandt brachten spectaculaire ontdekkingen aan het licht en leidde tot nieuwe toeschrijvingen. Deze waren vaak mede het gevolg van bestudering van schilderijen met technische en natuurwetenschappelijke onderzoeksmethoden. De toepassing van dergelijke technieken waren voor Ernst wezenlijk in zijn benadering van kunsthistorisch onderzoek. Tussen 2003 (de ontdekking van een vroeg zelfportret dat overschilderd was) en 2011 (de ontdekking van een door Rembrandt vervaardigde tronie van een oude man) werden diverse vondsten in het Rembrandthuis gepresenteerd. Zulke gebeurtenissen haalden de internationale pers en trokken extra bezoekers naar het museum.

Ernst had een uitzonderlijk talent om zijn toehoorders te boeien. Dat deed mij in 1996 naar Amsterdam komen om bij hem aan de UvA te gaan studeren. Ernsts colleges waren inspirerende ervaringen die je het gevoel gaven bij iets bijzonders aanwezig te zijn. Hij liet zijn luisteraars als het ware over zijn schouder meekijken door ze aan de hand van detailopnames steeds verder mee te nemen in de verfstreken. Ook in het Rembrandthuis deelde Ernst zijn inzichten met bezoekers en medewerkers. De zindering die daarbij voelbaar was maakte elke lezing of persconferentie tot een bijzondere gebeurtenis. De kennis die Ernst met ons deelde op het gebied van Rembrandts schildertechniek, atelierpraktijk, functie van kunstwerken of opvattingen over kunst zijn bepalend geweest voor de wijze waarop de inhoudelijke staf zijn dagelijkse activiteiten is gaan vervullen. Wij denken met grote dankbaarheid terug aan al die momenten en koesteren de omvangrijke kennis die Ernst heeft nagelaten in zijn publicaties.

Leonore van Sloten, oud-student van Ernst van de Wetering en conservator van het Rembrandthuis

Foto ANP / Marco Okhuizen, in Rembrandts Sael, bij de presentatie van de tronie van een oude man, 2011